

Heter framtidens drue i nord solaris?

Å dyrke vindruer i de nordiske landene var utenkelig fram til for ikke veldig lenge siden. Men stadig flere nordiske vinbønder kommer på banen og mange satser på druen solaris. Noe som allerede har gitt oppsiktsvekkende resultater.

TEKST Åsa Johansson

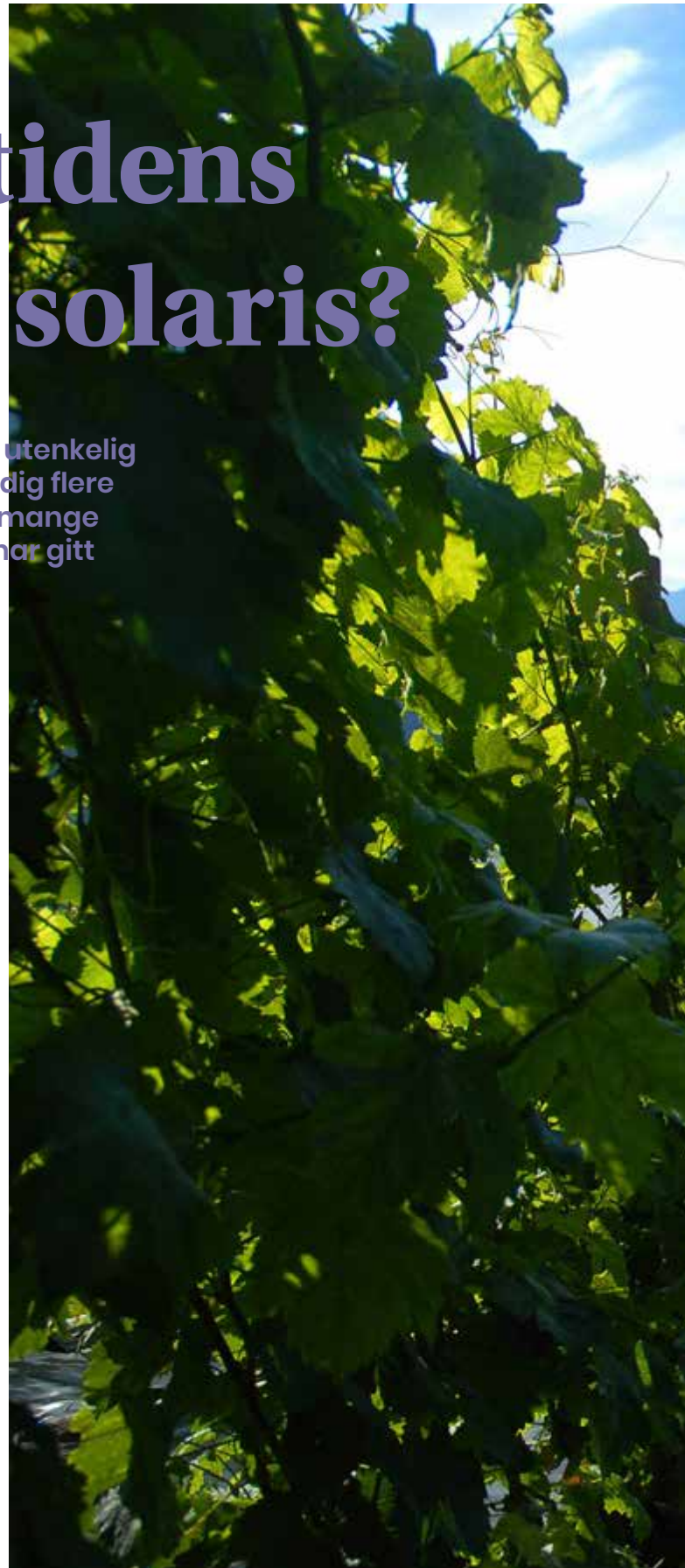
FOTO Studio Cru, Anker Tiedermann, Bjørn Bergum

Det finnes drøyt 100 hektar med vinplanter i Sverige og druesorten solaris er dominerende. Danmark er en større vinprodusent enn Sverige siden Danmark ligger på en mer druevennlig breddegrad samt at i Danmark kan produsenten selge direkte fra gården. Både Norge og Finland har mindre areal enn Sverige, forklarer Sveneric Svensson i den Svenska Vinforeningen som har rundt tretti vingårder som medlemmer.

For å dyrke vindruer så langt nord som Skandinavia satser mange produsenter på såkalte hybrider i stedet for tradisjonelle vindruerarter. Vinplanten tilhører den botaniske familien Vitis og det finnes et sekstitalls undergrupper. De fleste vokser i Amerika, Asia og Europa. Den viktigste sorten for vinproduksjon er den europeiske som heter Vitis vinifera. En hybrid er en krysning av ulike undergrupper av Vitis - i motsetning til krysning av sorter tilhørende Vitis vinifera som er vanligere. Disse hybridkryssningene kan skje naturlig gjennom krysspollinering mellom de ulike Vitis-gruppene, men som oftest er det menneskelig innblanding som er årsaken.

Tok gullmedalje

Arbeidet med hybrider startet allerede på slutten av 1800-tallet for å skape vinplanter som var resistente mot vinlusa som på den tiden herjet vilt i Europa og la rundt 90 prosent av vinmarkene øde. Etter andre verdenskrig ble det skapt mange nye hybrider i et forsøk på å få fram druesorter med spesifikke egenskaper som for eksempel økt resistens mot ulike sykdommer eller bedre toleranse for ekstreme klimaforhold.

UNDER Fra innhøstningen av solaris i Sogndal.

HØYRE I Sogndal er det inntil 50 prosent mer sollys enn i Mosel.

En av disse menneskeskapt hybridene er solaris som i dag er veldig populær i Nord-Europa ettersom den gir gode resultater selv i det ofte våte og kalde klimaet. Solaris er en krysning fra 1975 av Norbert Beker. Han brukte druesortene merzling (en kompleks hybrid) som han krysset med krysningen av zarya severa (Vitis amurensis-hybrid) og muscat ottonel (som er Vitis vinifera).

Å jobbe med hybrider er kontroversielt i den ofte så tradisjonsbundne vinverdenen. Årsaken er gjerne at viner laget av hybrider ofte ikke regnes for å være av veldig høy kvalitet og at vinene ofte har en «foxy» aroma. Det er et ord som beskriver en litt utiltalende duft. Men i dag er mange av hybridene så pass sofistikerte at det er tillatt å lage vin av den.

- Solaris er frisk, lett håndterbar og har alltid høye sukkerverdier selv i vanskelige årganger, sier Pär Fredholm som driver vingården Fredholms Vin som ligger i Skåne i Sør-Sverige. Hans vin Elsa 2017 fikk en gullmedalje i International Wine Challenge, en international vinkonkurranse som holdes i Rioja og der tusenvis av viner blindsmakes.

- Vi trodde først ikke det var sant, og det trodde nok ikke dommerne heller da de fikk vite hvem som hadde fått prisen, forteller han og ler stort.

At solaris er en robust drue bekrefter også Bjørn Bergum som lager vin i Sogndal.

- Vi sprøyter verken med kopper eller svovel, men bare med grønnsåpe og bakepulver, forteller Bjørn.

Mye mer sollys enn i Mosel

Han og samboeren Haldis Nederbø testplantet forskjellige druesorter før de bestemte seg for å satse for fullt og landet på de resistente

sortene solaris for hvitvin og rondo og regent for rødvin. Men også tradisjonelle Vitis vinifera som chardonnay, spåtburgunder, müller-thurgau og gewürztraminer.

- Solaris gir det absolutt beste resultatet sammen med spåtburgunder som er ekstremt aromatisk. Chardonnay-druene blir dessverre lettere angrepet av meldugg, forteller Bjørn.

Han påpeker også at man i Sogndal har mer enn 25 prosent mer sollys enn i Mosel og mot slutten av sesongen så mye som 50 prosent mer siden lyset reflekteres av vannet i fjorden. I framtiden tror og håper han at det vil finnes 10.000 solarisplanter i Sogndal.

For å få en kommentar fra noen utenfor Norden ringer jeg Edward Templemann som lager prisbelønte viner av rondo og solaris på den engelske vingården Somerby, rett sør for York.

- Det som slo meg mest med solaris her i England er at den er så frodig. Jeg har aldri sett noe lignende selv om jeg har arbeidet både i Frankrike og i andre områder i vinverdenen. Det gjelder å fjerne skudd om våren slik at den ikke vokser for mye, men ellers krever den lite oppmerksomhet, sier han.

Men er det mulig å lage en vin med terroir-uttrykk av en drue som solaris?

VENSTRE Solaris er en krysning av merzling, zarya severa og muscat ottonel.

- Svaret er ja, det finnes en nordisk vinstil og solaris er kongen blant de nordiske vinene, spesielt blant de musserende. Det er viktig å fortelle at EU har tildelt en opprinnelsesmerking (BOB, Beskyttet Oprindelses Betegnelse) til vår musserende vin Dons, sier Sven Moesgaard som er en suksessrik dansk vinprodusent med Skaersøgaard Vin. Han har vært med på å utforme reglene for den danske vinprouksjonen og i dag må danske viner gjennom en ekstern bedømming før de slippes på markedet.

Pluss for syrefriskeh

Sven mener også at solaris gir mye bedre resultat enn i Norden sammenlignet med det druen oppnår i Freiburg hvor den en gang ble krysset fram.

- I Norden får solaris er framtreddende syre og blir ikke syltetøyaktig i frukten. Vår hvite musserende Dons er laget av solaris og orion og klarer seg utmerket på det internasjonale markedet.

Hvordan ser situasjonen ut lenger sør enn i Freiburg? For til og med i et så tradisjonsrikt vinland som Italia finnes det produsenter som har valgt å jobbe med solaris. En av disse er Gianni Tessari som har sin vingård i Soave-området i Veneto i Nordøst-Italia.

- Jeg ble nysgjerrig på resistente druesorter allerede for ti år siden, og da jeg kjøpte en ny vingård på én hektar som ligger ved 550 m.o.h., valgte jeg å plante solaris selv om det enkleste ville vært å plante glera og lage prosecco. Jeg er mer opptatt av smaken enn aromaene, og jeg tenker også på miljøet siden man med solaris sprøyter

mye mindre, noe som jo også er kostnadseffektivt. Å jobbe med solaris koster ca 3000 euro mindre per hektar sammenlignet med tradisjonelle druesorter, forteller Gianni. Hans vin Rebellis fikk stor oppmerksomhet da den kom på markedet i mai 2018.

- Det vanskeligste er å selge vinen ettersom vi ikke kan markedsføre denne type vin med å spille på opprinnelse eller historie, slik de fleste vinprodusenter gjør i sin markedsføring. Det finnes mange forutinntatte meninger om hybrider blant vinprodusenter, til og med blant dem som driver økologisk og biodynamisk. En sa til meg at vi jukser og at det er for enkelt å jobbe med hybrider, sier Gianni med et litt oppgitt smil.

«I dag må danske viner gjennom en ekstern bedømming før de slippes på markedet.»

HØYRE Sven Moesgaard fra Skaersøgaard Vin med vinen Dons.

VENSTRE Bjørn Bergum og Halldis Nederbø er stolt av gullmedalsjen de fikk for sin vin av solaris.

«Vin laget av hybrider kommer aldri til å konkurrere med viner av *Vitis vinifera*-druer»

En krigsmaskin

En som derimot er mer kritisk mot hybrider er Attilio Scienza, en av verdens mest berømte professorer i vinbiologi og DNA-forskning ved Milanos universitet.

- Solaris er en krigsmaskin. Men det finnes bedre hybrider enn solaris, for eksempel en variant av sauvignon som er laget av planteskolen Vivai Cooperativi Rauscedo (VCR) i Nord-Italia. Den er allerede i sin fjerde generasjon, mens solaris bare er på sin tredje. Men mange foretrekker solaris på grunn av dens høye utbytte, forteller han.

Er det ikke bedre med disse resistente druesortene ut fra et miljøperspektiv?

- I år har man vært tvunget til å sprøyte mellom 10 og 15 ganger i vinmarker med tradisjonelle druesorter, mens for de med resistente sorter har det holdt med en eller to. Selvsagt er det bedre, men det er ikke løsningen på problemet. I dag har hybridene mellom 5 og 10 prosent av den amerikanske *Vitis*, under 5 prosent er de ikke spesielt resistente. Eksempelvis har hybridene bare to gener som er resistente mot peronospera (en type meldugg, red. anm.), mens de trenger fire for å være helt resistente, fortsetter professoren.

I Italia er det tillatt å lage vin av hybrider i fire av 20 regioner, nemlig Friuli, Trentino, Veneto og Lombardia), men bare som IGP og ikke DOC. I Tyskland er man mer storsinnet, for der kan man sågar bruke hybrider i eksempelvis Prädikatswein.

- Vin laget av hybrider kommer aldri til å konkurrere med viner av *Vitis vinifera*-druer. Hybrid-viner er gode men ofte banale, de fungerer som en drikk, men utvikles ikke i flasken, hevder Attilio Scienza.

HØYRE Attilio Scienza kaller solaris en krigsmaskin.

Framtiden vil vise om han har rett. I mellomtiden er det mulig å teste ut de stadig flere nordiske vinene av dette druematerialet. På Vinmonopolet er det i øyeblikket tre viner med denne druen, Egge Gårds One 2015 og svenske Ego 4 fra Vingården i Klagshamn samt Dornach Patrick Uccelli 1000cm3 Vino Bianco som er en blanding av solaris, bronner og sauvignier gris, alle tre hybrider.

Fakta om vinplanten

Hybrider

Vinplanten tilhører den botaniske familien Vitis. Det finnes rundt 60 ulike typer eller undergrupper av Vitis. De fleste finnes i Amerika, Asia og Europa. Den viktigste gruppen for vinproduksjon er den europeiske som heter Vitis Vinifera. En hybrid er en krysning mellom ulike undergrupper av Vitis.

Krysning

Man kan også krysse druesorter innen samme gruppe av Vitis, eksempelvis to druesorter som tilhører Vitis vinifera. Disse kalles for krysninger og et eksempel er müller-thurgau som er en krysning mellom riesling og madeleine royal, som begge tilhører Vitis vinifera.

Kloner

Kloner kan sammenlignes med tvillinger som vokser opp i ulike miljøer og dermed utvikler forskjellige karaktertrekk. Det finnes for eksempel rundt 40 ulike kloner av sangiovese, de tilhører altså samme druesort, men har ulike egenskaper. Man velger ut de sterkeste plantene for å gjøre dem motstandsdyktige mot sykdommer og virus, og så tas det stiklinger fra disse morplantene som siden blir til nye planter.

OVER Fredholms vin Elsa 2017 fikk en gullmedalje i International Wine Challenge i konkurranse med tusenvis av viner.

Genmodifisering

Genmodifisering betyr at man tilfører gener for å gi spesifikke karaktertrekk uten å endre egenskapene som allerede finnes for tradisjonelle druesorter som eksempelvis cabernet sauvignon eller merlot. Siden slutten av 1990-tallet har man gjort feltstudier av genmodifiserte planter i USA, Tyskland, Italia og Australia. Forbrukere i Europa er på generelt grunnlag svært kritiske til genmodifisering, så det kommer til å ta tid før det eventuelt kommer vin av genmodifiserte druer på markedet.

Kilde: The Oxford Companion to Wine, av Jancis Robinson

UNDER Hos Tessari valgte man å plante solaris i høyden.

